

VALALÍČAN

Obecné noviny

Ročník IX.

Číslo 3, október 2003

Cena: 5,- Sk

V čísle: * Plynofikácia kotolne Základnej školy * Nový školský rok 2003/2004 v číslach * Pracovné leto v tomto roku bolo horúce * Spoločenská kronika obce * Zo života Základnej umeleckej školy * Nový školský rok s novou kotolňou * Hlavné úlohy školy v školskom roku 2003/2004 * Valalický jarmok * Pozvánka na Katarínsky bál * Október - mesiac úcty k starším * Spoločná výstava Košťany nad Turcom – Valaliky * Územný pán obce * Plot * Občan a životné prostredie * Pripravujeme obecné kompostovisko * Kompostovacie toalety * Najkrajšie upravené domy a predzáhradky * Šport *

Valaliky získala v tomto roku 8 mil. Sk na investície do školstva. Obec za tieto prostriedky zabezpečí plynofikáciu kotolne základnej školy a pokračovanie vo výstavbe telocvične.

PLYNOFIKÁCIA KOTOLNE ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Viacročné úsilie o získanie prostriedkov pre riešenie naliehavých problémov školstva v našej obci prináša, zdá sa, svoje prvé ovocie. Už niekoľko rokov sústavne poukazujem na príslušných miestach na skutočnosť, že školstvo vo Valalikoch vzhľadom na svoju veľkosť ale aj významné postavenie (ako spádová obec) v regióne si zaslúži zo strany štátu oveľa viac pozornosti, než tomu bolo doposiaľ.

Je treba povedať, že pre riešenie akútnych problémov v školstve sme požadovali viac prostriedkov, pretože sa aj tých problémov v poslednom čase nahromadilo viac. Zďaleka nie vo všetkom nám bolo vyhovené. Preto značnú časť prostriedkov bude musieť obec vynaložiť zo svojich vlastných prostriedkov, samozrejme, na úkor ostatných rozvojových zámerov obce. Od dátumu prechodu kompetencií v školstve na obec tj. od 1.7.2002 doposiaľ obec zabezpečila opravu vestibulu ZŠ, výstavbu novej plynofikovanej kotolne a pokračovanie výstavby telocvične.

Plynofikácia kotolne

Na plynofikáciu kotolne ZŠ sme získali 2,9 mil. Sk. Výstavba novej plynovej kotolne je pred ukončením. Nová vykurovacia sezóna v základnej škole

bude už bez zadymovania okolia školy a verím, že aj bez ďalších sťažností občanov či iných sťažovateľov. Plynovú kotolňu realizuje košická firma KEDATERM s.r.o, ktorá získala túto zákazku na základe najvýhodnejšej ponuky, keď v rámci tejto stavby zrealizuje aj výmenu rozvodného potrubia v pavilónoch A, B.

Výstavba telocvične ZŠ

V minulom roku sme započali s výstavbou telocvične základnej školy, keď bolo

preinvestovaných 2 mil. Sk. Oznámenie o pridelení ďalších 5 mil. Sk na tento rok nám prišlo až 10. septembra t.r.

Stavebná firma Stavoservis, s.r.o Košice, ktorá je dodávateľom stavebných prác v rámci uvedenej stavby zrealizuje v tomto roku 5 mil. Sk.

Škoda, že tieto prostriedky dostala obec až tak neskoro, pretože čas, ktorý zostáva na realizáciu do konca roka nie je práve pre stavebné práce najvýhodnejší. Tešíme sa však, že výstavba telocvične výrazne pokročí.

Prestávanie ZUŠ Valaliky do nových priestorov

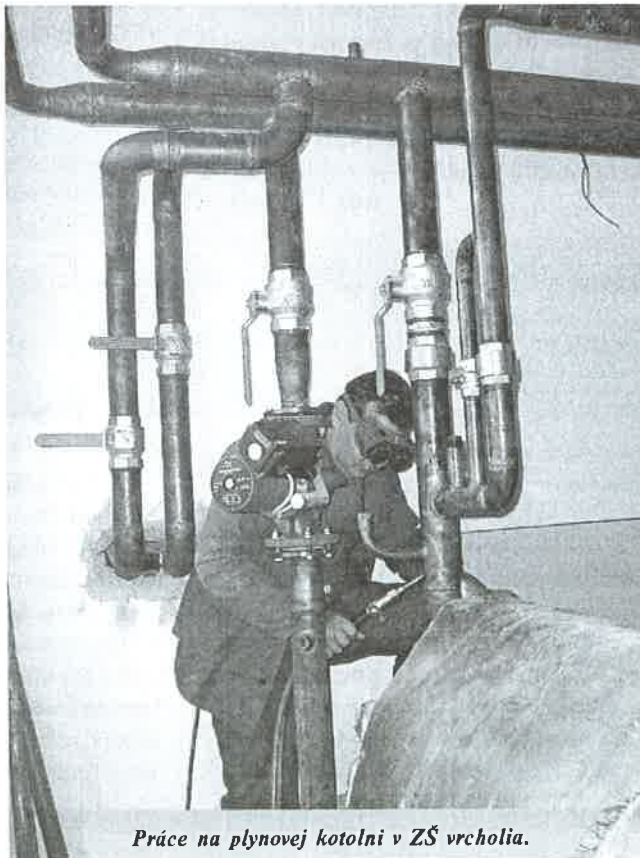
Aj pre tento účel sme požadovali prostriedky od Ministerstva školstva SR. Keďže na to sme prostriedky nedostali a Štátny zdravotný ústav definitívne zakázal prevádzku v doterajších priestoroch v časti Košťany a blížil sa termín 1. september, keď bolo nutné zahájiť prevádzku školy, museli sme rýchlo konať.

Z vlastných prostriedkov obce sme museli zabezpečiť prestavbu priestorov pre základnú umeleckú školu. Učebne ZUŠ sa od 1. septembra nachádzajú na dvoch miestach.

V priestoroch kultúrneho domu, v kridle na poschodí nad obradnou sieňou sú umiestnené: výtvarný odbor, tanečný odbor, výuka klavíra, trúbka, hromadná výuka.

V budove bývalej cirkevnej školy (doneďavna kláštor) na základe uzavretia nájomnej zmluvy s Farským úradom Valaliky sú umiestnené - riaditeľka školy (zároveň výuka akordeón), zástupkyňa riaditeľky ZUŠ (zároveň výuka spev), výuka gitara, hospodárka školy, kancelársky priestor tzv. chránenej dielne.

Celkový náklad na prestavbu priestorov pre potreby ZUŠ bol v objekte kultúrneho domu 270 tis. Sk, v prenajatom cirkevnom objekte 52 tis. Sk, spolu z prostriedkov obce 322 Sk.

Práce na plynovej kotolni v ZŠ vrcholía.

(Pokrač. na str. 2)

Obecné zastupiteľstvo Valaliky pozorne sleduje trend vývoja počtu žiakov jednotlivých školách a školských zariadeniach v našej obci.

Keďže od 1.1.2004 budú základné, základné umelecké a materské školy financované podľa počtu žiakov, je celkový počet žiakov na školách veľmi dôležitým faktorom. Podľa uvedenej metodiky financovania je zrejmé, že čím väčší počet žiakov bude škola v svojom stave mať, tým viac bude mať prostriedkov pre financovanie svojich prevádzkových potrieb. Naopak, najťažšie to budú mať školy s malým počtom žiakov.

Nový školský rok 2003/2004 v číslach

Základná škola

Na základe štatisticky zistených údajov o počte žiakov v základnej škole je možné konštatovať, že celkový počet žiakov v škole od sledovaného roku sústavne klesá. Podiel na tomto negatívnom vývoji má niekoľko faktorov. V prvom rade je to všeobecný pokles pôrodnosti, ktorý sa prejavuje aj v našej obci ako aj v susedných obciach Kokšov-Bakši a v Geči.

Druhým závažným faktorom znižovania celkového počtu žiakov na našej základnej škole je odliv žiakov - ktorí by mali navštevovať ZŠ Valaliky - do iných škôl.

Školský obvod Základnej školy Valaliky tvoria aj obce Geča a Kokšov-Bakša. Vo všetkých troch obciach však zaznamenávame pomerne výrazný odliv žiakov do iných základných škôl. Ide predovšetkým o odliv do ZŠ Čaña a do Košíc.

Práve tomuto, pre nás negatívne trendu venujeme najviac pozornosti. Predovšetkým prieskumom priamo u rodičov chceme štatisticky zistiť dôvody, pre ktoré rodičia dávajú svoje deti do iných škôl. Tých dôvodov je iste viac, o niektorých vieme, resp. tušíme. Z dôvodov seriózneho prístupu však chceme tieto dôvody štatisticky podchytiť.

Zistené štatistické výsledky zverejníme aj v našich obecných novinách. Na základe ich poznania budeme navrhovať také riešenia, aby sme opätovne získali priazeň rodičov, aby svoje deti dávali predovšetkým do Základnej školy Valaliky.

Očakávame aj určitú uvedomelosť či určitý lokálpatriotizmus, pochopenie od rodičov, že čím viac žiakov bude na ZŠ Valaliky, tým lepšie podmienky budú pre financovanie a teda aj pre skvalitnenie výchovno-vyučovacieho procesu.

Obec tej základnej školy, z ktorej žiak prestúpi do inej základnej školy odstúpi finančné prostriedky, ktoré jej boli poskytnuté zo štátneho rozpočtu na výchovu a vzdelávanie žiaka a uhrádza pomerné náklady na údržbu a opravy takejto základnej školy a ďalšie výdavky na tovary a služby podľa počtu žiakov tej obci, ktorá je zriaďovateľom školy. (§ 9 ods. 4 návrhu Zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.)

Základná umelecká škola

ZUŠ Valaliky je škola, ktorá má riaditeľstvo vo Valalikoch, avšak učebné priestory (dislokované pracoviská) má v ďalších 9 obciach. Celkový počet žiakov ZUŠ Valaliky je 573, z toho je 113 z Valalík, Geče a Kokšov-Bakše. Trend vývoja počtu žiakov navštevujúcich učebné priestory vo Valalikoch je zrejмый z priloženého grafu.

Zlepšenie podmienok, ktoré nastali prešťahovaním školy do nových priestorov považujeme za faktor, ktorý by mal priaz-

nivo ovplyvniť aj počet žiakov zapísaných do ZUŠ.

Materské školy

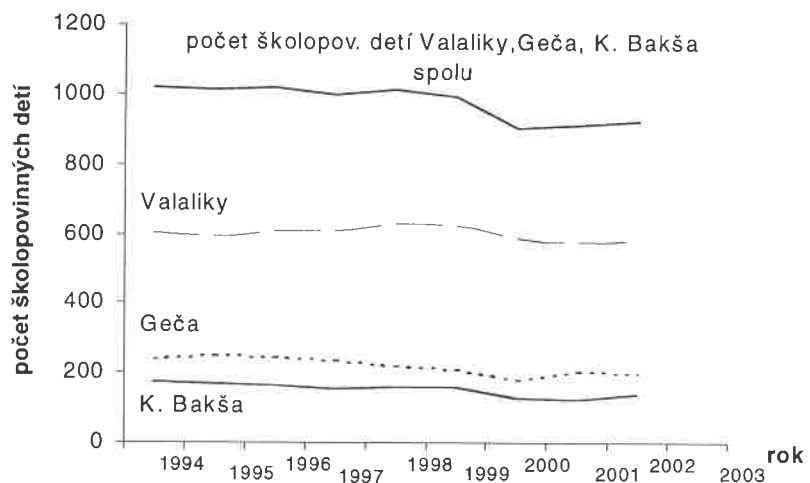
Počet detí v materských školách v našej obci sa odvíja od dvoch základných faktorov. Od celkového vývoja počtu narodených detí a od percenta ich zaškolenia v materských školách.

Na rozdiel od základnej i základnej umeleckej školy v materských školách máme vytvorené dobré materiálo-technické podmienky. V MŠ v časti Vsechsvätých máme vytvorené nadštandardné podmienky.

Po prechode na financovanie materských škôl podľa počtu detí môžu nastať problémy s financovaním dvoch materských škôl, keďže je známe, že kapacita MŠ v časti Vsechsvätých aj napriek konštatovaným nadštandardným podmienkam je využitá na cca 30 %.

K 15.9.2003 bolo v MŠ Buzice zapísaných (54) detí, v MŠ v časti Vsechsvätých rovnako (54) detí. Percento zaškolenia detí v 5. roku veku (rok pred nástupom do základnej školy) je pomerne nízke. Najväčší podiel na tom má nízka zaškolenosť rómskych detí - 22 %.

Trend vývoja počtu školopovinných detí

PLYNOFIKÁCIA KOTOLNE ZÁKLADNEJ ŠKOLY

(Dokonč., z 1. str.)

Havarijný stav vestibulu Základnej školy Valaliky

Aj na a tento účel sme požadovali prostriedky od Ministerstva školstva, nakoľko napriek tomu, že havarijný stav sme definitívne odstránili ešte v minulom roku. Prostriedky sme však na zaplatenie tejto akcie nedostali. Z toho dôvodu musíme za prevedené práce zaplatiť opäť z vlastných prostriedkov a to 370 tis. Sk, ktoré sme už začali postupne splácať.

Záver

Je všeobecne známe, že peňazi na riešenie problémov školstva na Slovensku je málo. Ak sa nám v tejto finančnej mizérii napriek tomu podarilo získať pre našu obec 8 mil. Sk považujeme to za úspech. Pevne verím, že spolu s vyriešením problémov ZUŠ je to začiatok definitívneho zlepšovania podmienok školstva v našej obci.

Milan Tóth
starosta obce

Pracovné leto v tomto roku bolo horúce

Mimoriadne horúco nám bolo najmä pri riešení problémov v školstve.

Na práce v obci sme nastúpili už od začiatku apríla

Začali sme veľmi sľubne, rozbehli sme práce na viacerých akciách. Zároveň sme netrpezlivo od marca očakávali najmä prísun prostriedkov pre riešenie akútnych problémov v školstve – riešenie havarijného stavu kotolne (výstavbou novej kotolne na zemný plyn), presťahovanie ZUŠ do nových priestorov a pokračovanie výstavby telocvične pri ZŠ.

Peniaze na investície však sústavne neprichádzali, nový školský rok sa neúporne bližil. Takmer denne sme sa telefonicky dotazovali na Ministerstve školstva a následne na Ministerstve financií na pridelenie prostriedkov. Medzitým sme pracovali najmä na budovaní obecného chodníka, zástavok SAD a na výstavbe obecného vodovodu.

Ako prvé boli nám poukázané prostriedky na výstavbu plynovej kotolne pre základnú školu. Oznámenie o pridelení prostriedkov prišlo 10.7.2003.

Keďže ďalšie peniaze predovšetkým na prestavbu priestorov pre základnú umeleckú školu neprišli ani do konca júla, museli sme okamžite zabezpečiť prestavbu z vlastných prostriedkov. Oznámenie o tom, že sme dostali prostriedky na výstavbu telocvične prišlo až 10. septembra 2003. Následkom tohto oneskoreného prísunu prostriedkov sme museli zabezpečiť práce vo veľmi vysokom tempe.

Dôsledkom bolo otvorenie nového školského roka na Základnej škole Valaliky až vo štvrtok, 4. septembra, nakoľko rozpracovanosť neumožnila zahájiť prevádzku školy v riadnom termíne 2. septembra 2003.

Obdobne bolo aj pri zabezpečení nového školského roka na základnej umeleckej škole, keď sa vykonávali niektoré dokončovacie práce. Dnes však už výučba v ZUŠ prebieha plynulo v nových priestoroch. Prestavbu priestorov vykonala firma Výmos, s.r.o Valaliky.

Výstavba obecného vodovodu

Ako už bolo uvedené, výstavba vetvy vodovodného potrubia na Športovej ulici bola zahájená ešte koncom februára. Veta bola financovaná na základe uzavretej zmluvy z prostriedkov VVaK (dnes Východoslovenská vodárenská spoločnosť) a ma-

la byť dobudovaná na uliciach Kostolná, Urbárska, Abovská, Staničná a Plotová. Z dôvodov nepreplácania faktúr bola veta vybudovaná len do polovice Abovskej ulice. Ďalšie pokračovanie vo výstavbe vodovodu sa predpokladá až v budúcom roku.

Z prostriedkov obce sme riešili výstavbu vodovodných prípojok. V tejto výstavbe budeme ešte v tomto roku pokračovať.

Začíname prípravné práce v súvislosti s výstavbou obcej kanalizácie

Aj keď pre úplné dokončenie obecného vodovodu potrebujeme vybudovať 4,1 km rozvodného potrubia, začíname spolu s obcami mikroregiónu Hornád za pomoci Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti (VVS) pripravovať projekty pre výstavbu kanalizácie a vodovodov v uvedených obciach. Pre výstavbu plánujeme využiť prostriedky z fondov Európskej únie. O priebehu prípravných prác (príprave projektu) budeme pravidelne informovať v našich obecných novinách.

Výstavba obecného chodníka na Hlavnej ulici a výstavba zástavok SAD

Plánované práce na výstavbe chodníka na Hlavnej ulici pre tento rok sme ukončili. V tomto roku sme za pomoci pracovníkov VPP a tzv. pracovníkov menších obecných služieb vybudovali chodník v úseku od križovatky Hlavnej a Kokšovskej až po širokorozchodnú trať v celkovej dĺžke 780 m.

Dokončovacie práce na dočistovacom jazierku ekologickej toalety.

Zároveň sme na tomto úseku upravili odvodňovacie priekopy.

V tomto roku sme vybudovali zástavku SAD pri základnej škole a máme rozostavanú zástavku v Buziciach, ktorú plánujeme ukončiť v priebehu mesiaca október včítane výmeny oplotenia pri blízkom križi.

Výpomoc obce pri prácach na ZŠ Valaliky

Pre rôzne práce stavebného charakteru – vysprávky muriva, maľovanie vnútorných priestorov objektu školy, oprava strechy, terénne úpravy či odstraňovanie buriny obec dodáva pracovníkov podľa potrieb školy, včítane vykonávania prepravných služieb obecným vozidlom AVIA.

Práce na futbalovom ihrisku

Obec Valaliky zabezpečila pracovníka p. Tomáša Čigáša na nepretržitú (dennú) prevádzku pre práce hospodára miestneho futbalového oddielu. Okrem toho dodáva denne pracovníkov z tzv. menších obecných služieb pre údržbu ihriska, tribúny i ostatného areálu. Poskytuje na náklady obce služby dopravy zásypového materiálu, kosenie vnútorných priestorov ihriska i jeho okolia. Vďaka tomu a vďaka obetavej práci p. Čigáša Tomáša (t.č. tiež pracovníka obce) futbalové ihrisko výrazne zmenilo svoj vzhľad. Horšie však je to s dosahovanými športovými výsledkami.

Pomoc pri stavebných prácach na rekonštrukcii farského kostola

Aj do prác na rekonštrukcii kostola sa obec aktívne zapája. V súvislosti s výstavbou zakristie obec vypomáha rôznym spôsobom pri stavebných prácach. Poskytuje pracovníkov tzv. menších obecných služieb pre rôzne pomocné, betonárske a iné práce. Na základe požiadavky p. J. Domaňáča, ktorý je zodpovedným pracovníkom pri stavebných prácach poskytuje bezplatne služby auto-

dopravy obecným vozidlom AVIA, či iné služby. Zástupca starostu p. Ing. Petrik je odborným poradcom a častým konzultantom pri riešení problémov, ktoré sa pri výstavbe vyskytujú.

*Ing. Milan Tóth
starosta obce*

Spoločenská kronika obce

UZAVRE

MANŽELSTVO

Jaroslav ČIGÁŠ, Košťany, Pokojná 7
Martina IVANOVÁ, Košťany, Abovská 3

Matúš KOLBAŠSKÝ, Michalany 26
Andrea LEŠKOVÁ,
Bernátovce, Okružná 78

Marcel UVEGEŠ,
Košťany, Pri Studničke 8
Lúba KOLEŠÁROVÁ,
Všechsvätých, Kostolná 30

Martin ČULLÁK, Buzice, Zvoničná 52
Ing. Monika LABANSKÁ,
Buzice, Lomená 11

Richard FIGURA, Košťany, Hlavná 167
Daniela JESENSKÁ, Kokošov-Bakša 55

Imrich MOLNÁR, Kokošov-Bakša 214
Katarína JESENSKÁ,
Buzice, Horná Úvrat 2

Ondrej IGLAI, Buzice, Zvoničná 16
Katarína MATIOVÁ
Bernátovce, Okružná 20

NOVÍ

OBČANIA

Tamara TÓTHOVÁ
Buzice, Biela 5

Daniela JUHÁSOVÁ
Bernátovce, Na Homôlke 21

Sofia TIMKOVÁ,
Bernátovce, Na Homôlke 29

Diana SEMANOVÁ
Bernátovce, Okružná 74

Daniela HORVÁTHOVÁ
Všechsvätých, Urbárska 1

Gabriel ŽIGA Košťany
Abovská 18

NAVŠTY

NÁS OPUSTILI

Margita SAJKOVÁ, 85-ročná,
Buzice, Hlavná 58

Vincent TÓTH, 75-ročný,
Buzice, Zvoničná 38

Katarína TÓTHOVÁ, 94-ročná,
Všechsvätých, Kostolná 64

Posledná rozlúčka

Dňa 20.09.2003 nás navždy opustil otec nášho pána farára p. Jozef Kamas. POSLEDNÁ ROZLÚČKA sa konala 23.09.2003 vo farskom kostole v Michalovciach. So zosnulým sa prišli rozlúčiť okrem najbližších a duchovenstva aj starostovia a veriaci z našej farnosti.

Zádušnú omšu celebroidal o. biskup Mons. Bernard Bober. V rozlúčkovej homílii, ktorú mal náš bývalý pán kaplán Mgr. Oliver Székely, zhodnotil jeho dlhoročný pekný rodinný a manželský život, pracovný život a jeho záľuby, ktorým sa venoval do posledných chvíľ svojho života. Vyjadril poďakovanie za roky prežité spolu pod jednou strechou. Spomenul aj vzťah, ktorý si vybudovali, vzťah „starého otca a vnuka“.

Hoci žil s nami tu vo Valalikoch iba niekoľko rokov, zapísal sa do našich srdiec nielen preto, že bol otcom nášho pána farára, ale hlavne preto, že prejavil záujem o život v našej dedine. Získal si našu úctu hlavne svojim typickým úsmevom, tichosťou a svojou pokorou. Vážil si ľudí s ktorými sa stretával, milo sa na nich usmial, pozdravil ich a prihovril sa k nim.

S úctou a láskou si naňho budeme spomínať pri sv. omšiach a v modlitbách.

P.K.

ZUŠ v nových priestoroch

Začiatok školského roka 2003-2004 priniesol do života základnej umeleckej školy výrazné zmeny. Základná umelecká škola vo Valalikoch sa počas posledných troch rokov, resp. od roku 2000, usilovala získať

vlastné priestory, keďže pôsobenie školy v bývalých priestoroch bolo z hygienických dôvodov nevyhovujúce, a teda len dočasné. V auguste tohto roku sa predovšetkým zásluhou obecných predstaviteľov podarilo tento vážny problém vyriešiť.

S vďačnosťou vyslovujeme úprimné poďakovanie dôstojnému pánovi farárovi obce Valaliky, mons. JCDr. Jurajovi Kamasovi za myšlienku, ktorá prišla v právu chvíľu a za jej realizáciu poskytnúť pre potreby základnej umeleckej školy cirkevný objekt na Kostolnej ulici č.10, kde je v súčasnosti sídlo školy a kde funguje časť hudobného odboru, konkrétne spev, gitara, akordeón.

Naše veľké poďakovanie vyslovujeme aj predstaviteľom obce Ing. Milanovi Tóthovi,

(Pokrač na str. 5)

ZO ŽIVOTA ZÁKLADNEJ UMELECKEJ ŠKOLY

(Dokonč. zo str. 4)

starostovi obce a Ing. Štefanovi Petrikovi za ústretovosť pri realizácii rekonštrukcie cirkevného objektu na Kostolnej ulici a priestorov kultúrneho domu. Tam je umiestnená druhá časť školy, kde sa vyučuje hudobný odbor, hudobné nástroje: klavír, husle, trúbka, saxafón, zobcová flauta a výtvarný a tanečný odbor.

V týchto nových upravených učebniach nájde svoje uplatnenie a kvalit-

né vzdelanie 113 našich žiakov. V hudobnom odbore 47, vo výtvarnom odbore 35 a v tanečnom odbore 31 žiakov.

Základná umelecká škola vo Valalikoch je sídlom 9 elokovaných pracovísk v okrese Košice-okolie, ktoré sú v týchto obciach: Čaňa 194 žiakov, Seňa - 23 žiakov, Ruskov - 18 žiakov, Slanec - 30 žiakov, Košická Polianka - 20 žiakov, Rozhanovce - 55 žiakov, Kysak - 18 žiakov, Budimír - 37 žiakov, Bidovce - 65 žiakov. V školskom roku 2003-2004 je na Základnej umeleckej škole vo Valalikoch so všetkými jej deviatimi vysunutými pracoviskami 573 žiakov.

Veríme, že hodnotná a rôznorodá činnosť našich žiakov poteší a bude aj naďalej obohacovať kultúrne dianie obce.

Darina Gazdová
riaditeľka školy

• Dôsledne realizovať úlohy v súlade s Koncepciou rozvoja výchovy a vzdelávania a národnými programami.

• Zvyšovať efektívnosť výchovy a vzdelávania s dôrazom na kvalitu práce. Rozvíjať osobnú integritu, vysokú úroveň vzdelanosti.

• Prehĺbvať odbornú a metodickú prípravu pedagogických zamestnancov.

• Zvyšovať úroveň a účinnosť riadenia a kontroly.

• Zabezpečovať rozvoj školy a skvalitňovať jej materiálno-technické vybavenie.

HLAVNÉ ÚLOHY ŠKOLY V ŠKOLSKOM ROKU 2003/2004

Do školy v tomto školskom roku nastúpilo spolu 567 žiakov, z toho 100 dievčat.

Prvý stupeň navštevuje 233 žiakov, pričom do prvého ročníka nastúpilo 63 detí do troch tried.

Druhý stupeň navštevuje 334 žiakov v trinástich triedach.

Na škole máme 6 tried s rozšíreným vyučovacím cudzieho jazyka, jedna pracuje podľa jazykového variantu.

Aj vďaka snahe a prispeniu rodičov sa nám podarilo vytvoriť počítačovú učebňu, ktorá sa bude využívať v rámci výučby, ale aj popoludní na krúžky. Okrem počítačovej učebne sa nám podarilo zriadiť aj jednu odbornú učebňu pre prírodopis a zemepis, čím sa ďalej skvalitní vyučovanie týchto predmetov.

Mimo toho sa škola snaží vytvárať aj iné aktivity pre žiakov a zapája sa do rôznych projektov.

Cez prázdniny v auguste sme boli zapojení do projektu „Prázdninové školské dvory“, kde žiaci mohli športovať na ihrisku alebo v kultúrnom dome. Podarilo sa nám takto získať 2000,- Sk (dotácia MŠ SR), ktoré sme bohato využili na túto činnosť.

Zapojili sme sa aj do projektu „Škola podporujúca zdravie“, ktorý prebieha priebežne počas celého školského roka od roku 2000. Jeho cieľom je rozvíjať zdravotnú výchovu vo všetkých smeroch (zdravý životný štýl, zdravé prostredie), naučiť sa starať sa o svoje zdravie a vedieť brať zaň aj zodpovednosť.

Už druhý rok žiaci na našej škole spolupracujú s Klubom telesne postihnutých v Košiciach. Naše deti (10 členná skupina) spolu s pani učiteľkou pravidelne navštevujú svojich rovesníkov a učia sa spolu trpezlivosť, komunikáciu a zaškoluju sa navzájom pri rozličných zručnostiach, ktoré by pomohli týmto deťom lepšie zvládnuť prekážky.

Viac rokov už funguje na našej škole krúžok Stromu života, ktorý sa venuje ochrane životného prostredia. O jeho činnosti sme sa zmienili už predtým na stránkach novín. Žiaci sa tu učia poznávať svoje okolie a jako ho chrániť pred nepriaznivými vplyvmi.

Okrem toho máme pred sebou ešte mnoho úloh a podujatí a my veríme, že spoločnými silami učiteľov, rodičov, žiakov a iných sa nám to všetko podarí zvládnuť.

Preto si k tomu spoločne zaželajme veľa síl, trpezlivosť, zdravia a úspechov.

Mgr. Anton Kuzma, riaditeľ školy
RNDr. Mária Takáčová, zást.riad.ZŠ
Eva Výrostková, učiteľka ZŠ

NOVÝ ŠKOLSKÝ ROK S NOVOU KOTOLŇOU!

Nový školský rok 2003/2004 sa začal na našej škole 4. septembra, teda s oneskorením dvoch dní. Bolo to preto aj vďaka tomu, že v auguste sa začala prestavba kúrenia v škole na plynové. Do zahájenia vykurovacej sezóny budú tieto práce ukončené a všetci budeme spokojní, že už nebudeme znečisťovať okolie.

Okrem toho boli z Ministerstva školstva vďaka snahe všetkých zainteresovaných uvoľnené čiastočne aj finančné prostriedky na **výstavbu telocvične!** Dúfame, že sa nám podarí posunúť sa zasa o kúsok ďalej aj tu už v tomto roku.

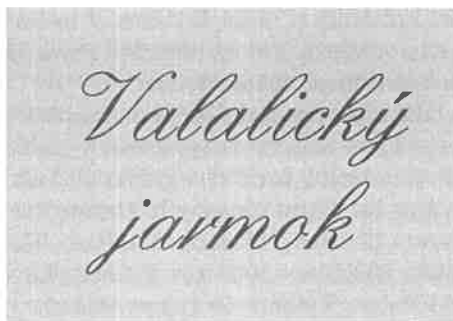
Školský rok 2003/2004 bude v znamení rozbiehajúcej sa reformy regionálneho školstva. Pripravované zmeny sa týkajú viacerých oblastí, na úrovni školy aj samospráv - obce. Má prebiehať obsahová reforma učebných osnov, reforma financovania škôl, čo ešte určite prinesie nemalé problémy. Napriek všetkým problémom naša škola dosahuje veľmi dobré výsledky v oblasti poskytovania vedomostí. Na druhej strane chceme, aby sa vytváral oveľa väčší priestor pre tvorivé aktivity žiakov a tým aj priestor na tvorivosť a iniciatívu pedagogických zamestnancov. Dôraz budeme klásť na interakciu medzi školou a rodičmi.

Úspešne naplňovať koncepciu výchovy a vzdelávania je možné len v spolupráci s rodičmi. Pôjde tu predovšetkým o partnerský vzťah. Rodičia a škola majú veľmi

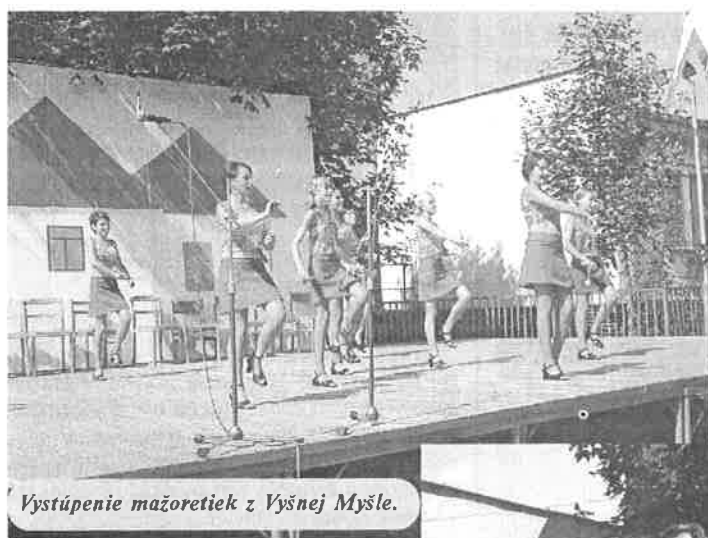
významnú úlohu vo výchove detí. Tieto úlohy však nie sú totožné. Preto je na mieste vzájomný rešpekt. V rámci otvorenosti školy učitelia radi umožnia rodičom prístup do školy a do triedy, keď o to prejavia záujem. Samozrejme, spoločne by mali vytvoriť pravidlá, ktorými sa bude ich prítomnosť v škole riadiť.

S poslednou vyučovacou hodinou však úloha školy v živote žiakov nekončí. Popoludní bude práca pokračovať v záujmových a športových útvaroch, nepovinných predmetoch, kurzoch a pod. Zámerom záujmovej činnosti a nepovinných predmetov je, aby žiaci vnímali školu ako miesto, kam môžu vždy popoludní prísť a kde sa bude niečo konať. Záujmové útvary a ostatná činnosť sa budú prezentovať jednak svojou vlastnou činnosťou, ale aj svojimi produktmi (vlastné práce, vystúpenia).

Skutočné zmeny vo výchovno-vzdelávacom systéme bude možné realizovať iba svedomitou, iniciatívnou, tvorivou a vysoko motivovanou činnosťou každého pedagogického zamestnanca, pedagogickou slobodou pri plnení učiteľského poslania. Ako tvorcovia každodenného života školy, sprievodcovia a podporovatelia rozvoja dieťaťa majú povinnosť poznať potreby detí, obsah, metódy a ciele výchovy. Pedagogickým zamestnancom súčasná legislatíva umožňuje realizovať alternatívne postupy výchovy na vedeckých základoch.

Už trinásty rok sa koná v našej obci obľúbené kultúrno-spoločenské podujatie - Valalický jarmok.

Vystúpenie mažoretiek z Vyšnej Myšle.

Tohoročný jarmok sa konal v sobotu, 23. augusta 2003. Dá sa povedať, že program jarmoku je už ustálený. Dominantným obsahom sú vždy vystúpenia rôznych kultúrnych telies. V tomto roku to boli vystúpenia ženskej speváckej skupiny ale aj mažoretiek z Vyšnej Myšle, ľudovej speváčky Dominiky Hricovej z Košíc s doprovodom harmoniky p. Petra Brutovského. Z domácich vystúpila na pódium rómska skupina, ktorá predviedla publiku temperamentné rómske pesničky. V tejto časti programu bolo vyvrcholením vystúpenie folklórneho súboru Železiar z Košíc ako aj vystúpenie speváka Petra Stašáka.

Pravidelnou, už neodmysliteľnou súčasťou Valalických jarmokov býva zóna ľudových remesiel. V tomto roku predvádzalo rôzne ľudové remeslá celkom 8 remeselníkov, z toho traja boli z Maďarska.

Rovnako neodmysliteľnou súčasťou našich jarmokov je aj výstava drobných hospodárskych zvierat - okrasných i úžitkových zvierat. Nebolo tomu inak ani v tomto roku. Výstavu zorganizoval Zväz drobnochovateľov z Geče.

Pre tých, ktorí chceli nakúpiť rôzny textilný ale aj iný tovar ponúkali svoje služby cca 10 stánkov s rôznym tovarom.

Deti si okrem zmrzlín, nanukov, cukrovej vaty prišli na svoje hlavne na autodráhach, ktoré boli k dispozícii na parkovisku

Spievajúci Peter Stašák.

pred kultúrnym domom.

Dostatočný bol aj počet stánkov s občerstvením pre dospelých, v ktorých bolo možné pochutnať si na klobáske, laci pečeni, lángoši čo grilovaných stehnách.

Mimoriadne zaujímavé ceny boli v tohoročnej jarmočnej tombole. Prvú cenu - automatickú pračku si odniesla návštevníčka z Valalík a taktiež aj druhú cenu - horský bicykel si odniesol návštevník z Valalík. Veľmi hodnotná tretia cena - zlatý prsteň poputoval do Košickej Polianky. Celkom bolo v tombole 20 cien.

Október - mesiac úcty k starším

19. októbra 2003 (nedela) o 15.00 hod. pozývame všetkých skôr narodených občanov na stretnutie pri príležitosti Mesiaca úcty k starším. Stretnutie sa uskutoční vo veľkej sále kultúrneho domu s bohatým kultúrnym programom. Tešíme sa na stretnutie s Vami.

Katarínsky bál POZVÁNKA

Dňa 22. novembra 2003 sa bude konať Katarínsky bál, na ktorý Vás srdečne pozývame. Vstupné pre pár je 600,- Sk. Vstupenky si budete môcť zakúpiť v obecnej knižnici alebo u členiek kultúrnej komisie.

Diskotéky vo Valalíkoch nebudú - rozhodli o tom niektorí návštevníci diskoték

Keďže už dávnejšie neboli pre mladých v našej obci diskotéky, na základe požiadania osôb oprávnených podnikáť sme povolili 3 diskotéky.

Všetky tri podujatia nás utvrdili v tom, že nebudeme povoľovať takéto akcie v našom kultúrnom dome.

Priebeh týchto podujatí a najmä záver, či lepšie povedané následky svedčia o tom, že kultúrnymi podujatiami takéto akcie už len boli - kedysi dávno.

Zanechávanie odstrašujúceho stavu priestorov vnútorných i vonkajších, predmety ktoré musíme zbierať z okolia konania diskotéky ktoré, z dôvodu slušnosti nemôžeme tu pomenovať, hlučné ranné návraty, ktoré zobudzajú zo spánku ostatných občanov, ničenie verejných zariadení i súkromného majetku a následných sťažností obyvateľov sú dostatočným dôvodom na to, aby sa radšej takéto podujatia v našom kultúrnom dome nekonali. Verím, že nájdeme pochopenie pre takéto rozhodnutie v širokej verejnosti.

Ing. Milan Tóth
starosta obce

Spoločná výstava Košťany nad Turcom - Valalíky

Spríevodnou akciou jarmoku bola výstava diel neprofesionálnych umelcov z družobnej obce Košťany nad Turcom. Plný autobus návštevníkov na čele so sta-

Významní hostia jarmoku

Každoročne sa jarmok teší z návštevy významných hostí. Nebolo tomu inak ani v tomto roku. Starosta obce privítal na podujatí poslankyňu NR SR p. Máriu Sabolovú, zástupcu Košického samosprávneho kraja, zástupcu okresu Košice-okolie, delegáciu 40 hostí z družobnej obce Košťany n/Turcom ako aj starostov okolitých obcí z mikroregiónu Hornád.

Sponzori jarmoku

Je to neobyčajne dobrý pocit konštatovať, že kultúrny program

rostkou p. Annou Hlinkovou z Koštian navštívil tohoročný Valalický jarmok

Výstavu o 10-tej hodine otvorili spoločne starosta obce Valalíky a starostka obce Košťany nad Turcom. Krátky hudobný program pripravili bratia Peter a Palo Jakabovci z Valalík.

Návštevníci mohli vidieť ojedinelé práce 92-ročného rezbára p. Štefana Barčáka - súbor vyrezávaných obrazov Krížovej cesty, drevený vyrezávaný Betlehem, ocenený na výstave v Paríži ako aj množstvo ďalších drevených figur s ľudovou i náboženskou tematikou

Druhým vystavovateľom bola perníkárka Mária Balačinová. Neobyčajne krásne zdobené perníky, za ktoré dostala menovaná rôzne ocenenia nielen doma ale aj v zahraničí boli predmetom veľkého záujmu návštevníkov. Výhodou bolo, že návštevníci si mohli perníky priamo kúpiť na výstave. Pani Balačinová predvádzala zdobenie perníkov priamo na mieste, čo bolo pre mnohých veľmi zaujímavé.

Z Valalickej strany svoje práce - kamenné plastiky prezentoval pán Ladislav Staňo, ktorého odborná verejnosť považuje za už vyzretého umelca, ktorého práce sú stále hodnotnejšie.

O túto výstavu taký veľký záujem, že výstava bola predĺžená celý nasledujúci týždeň. Veľké množstvo návštevníkov si výstavu pozrelo aj nasledujúci deň - v nedeľu.

Otvorenie spoločnej výstavy.

Valalických jarmokov veľmi ochotne a štedro podporujú predovšetkým podnikatelia a živnostníci z našej obce.

Všetkým sponzorom chcem vysloviť aj touto cestou úprimné poďakovanie v mene svojom i v mene Obecného zastupiteľstva vo Valalíkoch.

Organizácia jarmoku

Okrem pracovníkov obecného úradu sa na

organizácii jarmoku pravidelne podieľajú naši poslanci, resp. menovaní členovia komisií OZ, ktorí predovšetkým zabezpečujú usporiadateľskú službu, prípravu a podávanie stravy ako aj všetky ostatné práce, potrebné pre organizačné zabezpečenie počas jarmoku.

Konferovanie kultúrneho programu už pravidelne vykonáva p. Eva Vyrostková. Ozvučenie zabezpečil Ing. Marek Haluška z Valalík.

Ďakujem touto cestou všetkým, ktorí sa podieľali na príprave i organizačnom zabezpečení tohoročného Valalického jarmoku za ich ochotne odvedenú prácu.

Ing. Milan Tóth
starosta obce

Sponzori Valalického jarmoku 2003

Black Sport, Rolland Hanzel, TOMAK s.r.o, Autoškola Nemeč, Kamenárstvo Šofranko, Lekáreň Prameň, VÝMOS s.r.o, Pohostinstvo Jakabová, Pekáreň Oravcová, FROM s.r.o, ODOS s.r.o, Vináreň Gazdagová, TAMIX Geča, ABC Geča, Potraviny Seman, Matisová Geča, Š. Diossy, ZIPP Geča, Tkáč Miloš, Stavbár Club, Čalúnnictvo Gama, Kovošrot Vinca L., Potraviny Jakabová, Zelenina Takačová, Zelenina Palenčár Geča, Ing.M. Klimek, Elektro Diana, Porcel s.r.o, Textil p. Antošová, Cukráreň p. Schmidt, Textil Juhász, Potraviny Eliášová, Potraviny Majorošová, PNS Leškoová, Víno Š. Janočko, Pivo Anderovský, SOLITUS s.r.o., SVIP s.r.o Košice.

Územný plán obce

v minulom čísle sme Vás informovali o príprave zmien a doplnkov územného plánu obce. Na základe ponúk obecnej zastupiteľstvo vybralo za spracovateľa Ing. arch. Viktora Malinovského a Ing. arch. Martina Drahovského. Obstarávateľom bude v zmysle stavebného zákona Ing. arch. Jozef Macko. Práve s ním v súčasnosti spracovávame zadanie pre spracovateľov. V prvej etape bude vyhotovená tzv. urbanistická štúdia. Cestou miestneho rozhlasu Vás vyzveme, aby ste sa s ňou prišli oboznámiť, prípadne písomne podať námety, pripomienky, nápady.

A ešte jedna dobrá správa. Na spracovanie zmien a doplnkov sme dostali z programu Obnovy dediny grant o ktorý sme požiadali začiatkom roka.

Plot

Vzhľadom na mnohé nejasnosti na nedorozumenia, ktoré vznikajú pri stavbách

plotov, budeme sa tejto zdanlivo jednoduchšej záležitosti venovať podrobnejšie. Predovšetkým oplotenie je drobná stavba a preto by sa pred jej výstavbou mala ohlásiť na obecnom úrade. Chceme zdôrazniť, že povolenie stavby oplotenia nie je súčasťou stavebného povolenia na rodinný dom. Plot nie je možné prakticky postaviť bez toho, aby sme nevstúpili, resp. nepoužili susedný pozemok. Preto súčasťou žiadosti by malo byť aj prehlásenie suseda, že nemá námietky, tomu samozrejme predchádza oslovenie suseda a oboznámenie ho s našim úmyslom oplotiť pozemok alebo vymeniť starý plot za nový. Zároveň predídeme nepríjemným situáciám, ktoré môžu nastať po začatí prác, keď sa susedovi niečo nezdá. Dohoda je najjednoduchšia cesta. Najväčšie nezrovnalosti nastávajú ohľadom hranice susediacich pozemkov.

V súvislosti s plotmi treba zdôrazniť, že vlastníkovi pozemku zo zákona nevyplýva všeobecná povinnosť oplotiť svoj pozemok. V podstate záleží od neho samého, či si pozemok oplotí alebo nie. Oplotenie nesmie presiahnuť hranice pozemku, nielen stĺpiky, ale aj betónová podmurovka. Kto si stavia plot, musí to urobiť na svojom pozemku. Iná je situácia, keď sa susedia dohodnú a oplotenie si postavia presne v osi hranice.

Ešte niekoľko viet k údržbe plotov. Vlastníci susediacich pozemkov musia v zmysle občianskeho zákonníka umožniť vstup na svoje pozemky v tých prípadoch, keď to nevyhnutne vyžaduje údržba stavby oplotenia.

Najst' spoločné riešenie so susedmi je vždy normálnejšie ako riešiť spory súdnou cestou. Základným predpokladom dobrých vzťahov je dopredu suseda informovať našich plánoch a predstavách a dohodnúť sa.

Ing. Štefan Petrik, zást. st. obce

PREDAJ TOVARU NA AUTOBUSOVÝCH ZÁJAZDOCH

V poslednom čase je rozšírená forma predaja pri akciách organizovaných mimo predajne, napríklad pri výlete, autobusovom zájazde a pod.

Na týchto akciách je obvykle ponúkaný rôznyi tovar s následným podpísaním kúpnej zmluvy. Dileri používajú rôzne triky, aby spotrebiteľov nalákali. Ti podľahnu a potom neraz ľutujú svoje rozhodnutie.

Týmto vás chceme informovať, že podľa zákona č. 108/2000 Z.z. o ochrane spotrebiteľa má každý možnosť po podpísaní kúpnej zmluvy písomne odstúpiť od zmluvy v lehote 7 pracovných dní bez uvedenia dôvodu.

JUDr. Čelínák
(prevzaté z o Života K. Polianky č. 1-2/2003)

INZERÁT

Šitie obliečok, paplón + vankúš (súpravy aj jednotlivo), materiál: bavlna. Informácie tel. 0908 177 767.

Autoškola NEMEC zaháji vo Valalíkoch vodičský kurz. Kto má záujem môže sa prihlásiť v obecnej knižnici. Cena kurzu 8.950,- Sk s možnosťou platenia v splátkach. Učebné pomôcky budú poskytnuté.

KAMENÁRSTVO ŠOFRANKO s.r.o.
Cintorínska 1, Košice

Ponúka:

- panelové hrobky
- kameninové a žulové zakrytie hrobov
- pomníky zo žuly, kameniny
 - urnové hrobčeky
 - kolumbariové dosky
- odpadové koše, lavičky, kvetináče

Krátke dodacie lehoty, záručná doba 24 mesiacov.

Pracovná doba: 7.00–15.00, v prípade pohrebov práce aj v sobotu a nedeľu.

Telefón: 055/62 509 79, 0903/907 115, 0903/377 954

Vítaz súťaže O najkrajší dom a predzáhradku v roku 2003, majiteľ Ing. M. Antal, Kokšovská ulica, časť Bernátovce. (Viac v článku na str. 12)

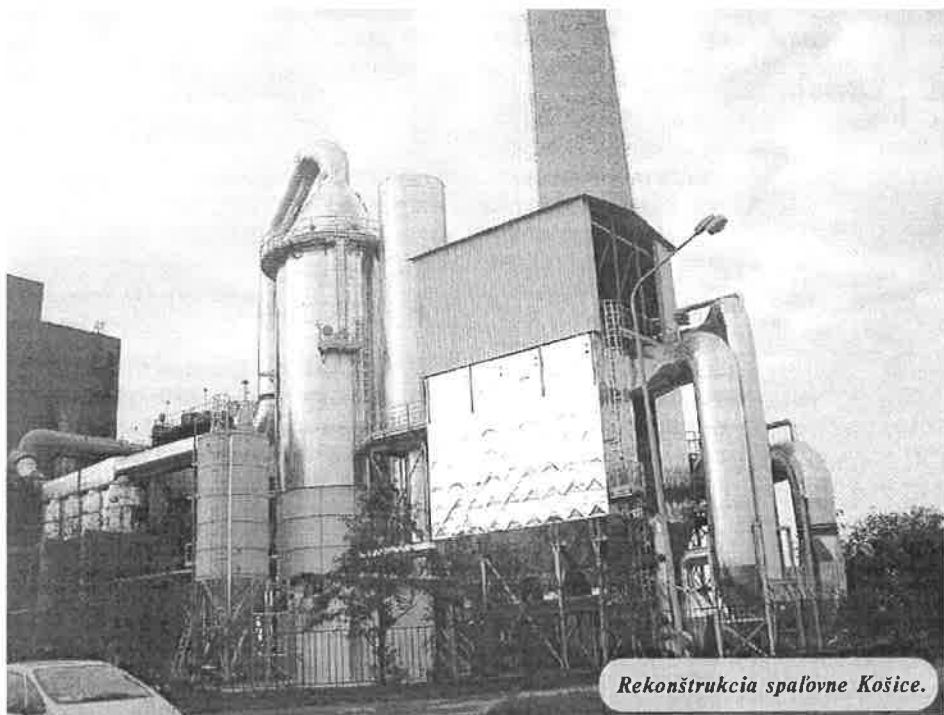
OBČAN A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Ešte v tomto roku by mala spalovňa odpadov produkovať podstatne menej škodlivín

Práce na rekonštrukcii blízkej spalovne odpadov Košice nasvedčujú tomu, že blízko je termín zahájenia skúšobnej prevádzky. Podľa vyžiadaných informácií od riaditeľky spalovne Ing. Makatúrovej koncom októbra má byť zahájená skúšobná

prevádzka. Podľa vyjadrení vedenia spalovne i podľa projektovej dokumentácie by spalovňa po vykonaných rekonštrukčných prácach mala spĺňať emisné limity škodlivín nielen podľa našich ale aj podľa európskych noriem a predpisov.

Zostáva nám len veriť, že to, čo bolo povedané i napísané sa stane skutočnosťou. V poslednom tohtoročnom čísle Valaličana uverejníme aktuálnu informáciu o stave a parametroch novozahájenej prevádzky rekonštruovanej spalovne. (mt)

Rekonštrukcia spalovne Košice.

Čítali sme aj o nás

V pravidelnom sobotnom stĺpčeku v denníku SME sa nad poriadkom, resp. neporiadkom na verejných priestranstvách zamyslel rodený Japonec Masahito, ktorý už niekoľko rokov trvale býva na Slovensku. Spomína, ako pred šiestimi rokmi, keď ešte o Slovensku nič nevedel, sa vrátil z cesty po východnej a strednej Európe jeho austrálsky kamarát. O našej krajine sa vyjadril, že je to dosť špinavá krajina.

A naozaj. Aj v našej obci porozhádzované odpady a špina viditeľná voľným okom na verejných miestach. Je zaujímavé, že za posledné roky sa naše dvory zmenili na nepoznanie. Takmer za každým plotom pekné udržiavané trávniky, kvetinové záhony, lavičky, altánky, najnovšie aj jazierka.

Je zarážajúce, keď obyvateľ takéhoto pozemku vystúpi z autobusu a pred deňmi,

ktoré práve idú zo školy, hodí na zem cestovný listok, pripáli si poslednú cigaretu a pokrčenú prázdnu krabičku taktiež pohodí na zem. Aj to je príklad, výchova. Neuvedomujeme si, že aj za brámkou nášho pozemku, tam na ulici, na chodníku je tiež naše obydlie, náš životný priestor. Neverili by ste aké množstvo odpadkov pozbierame po víkendoch v našom parku pred kostolom. Alebo v koši nájdeme zdochliny domácich zvierat. Až sa to ťažko píše. V novinom článku, ktorý som spomínal na začiatku je veta: „Odhadzovanie smetí na verejných miestach je prejav nevedomosti, nekultúrnosti, nedostatku vzdelania.“ Neznie to pre nás príliš lichotivo.

Preto si myslím, že je tu obrovský priestor pre rodičov, ale aj pre učiteľov, aby to zmenili. Tak, aby sme začiatok školského roka neregistrovali podľa obrovského množstva prázdnych obalov od tatraniek v stometrovom okruhu okolo školy. (šp)

Prípravujeme obecné kompostovisko

V zmysle zákona 223/2001 Z.z. o odpadoch obec určuje výšku poplatku za zber odvoz a zneškodnenie odpadov podľa skutočných nákladov. Čím viac odpadov budeme produkovať, zbierať, odvážať do spalovne alebo na skládky, tým vyšší bude poplatok na jedného občana. Objem odpadu má naša obec znížený o zložky, ktoré zbierame ako separovaný odpad. Bohužiaľ 30 až 40 % váhy vyzbieraného odpadu tvorí biologický odpad, ktorý je možné využiť kompostovaním a nie ho doma spaľovať a otravovať susedov.

Samotná obec produkuje veľké množstvo bioodpadu z verejných priestranstiev, cintorína, ihriska.

Vyššie uvedené skutočnosti nás viedli k rozhodnutiu zriadiť obecné kompostovisko. Dobré skúsenosti s takýmto spôsobom zhodnocovania organického odpadu majú v susednej obci Kokšov-Bakša.

Pri dodržaní podmienok budú môcť občania v kompostovisku bezplatne uložiť s ojedinelým bioodpadom. Suroviny, ktoré sa budú do kompostu dávať: lístie, pokosená tráva, konáre, kvety, buriny, popol, hobliny, slama...

V súčasnosti pripravujeme pozemok a čakáme na povolenie okresného úradu. Začiatok prevádzky včas oznámime. Kompostovanie bude tzv. riadené, znamená to, že proces bude prebiehať za dostatočného prístupu vzduchu nevyhnutného pre rozvoj aerobných mikroorganizmov potrebných pre rozklad organických látok. Na kompostovisku je nutné vykonávať premiešavanie materiálu v základkách za účelom jeho tomogenizácie a prevzdušnenia. Súčasťou starostlivosti o kompostovisko je aj meranie teploty špeciálnym teplomerom, ktorý poznajú poľnohospodári pri silážovaní. Optimálna teplota v komposte je medzi 45-70 °C.

Dúfame, že kompostovisko, ktoré pripravujeme bude nie len miestom kde uložíme prebytočný odpad z našich domácností, ale aj inšpiráciou ako správne nakladať s cennou surovinou, ktorú denne denne vyhadzujeme.

(šp)

Kompostovacie toalety

harmonické ekonomické a ekologické spojenie

Každý, kto býva v rodinnom dome na území, ktoré nie je odkanalizované vle, aké problémy sú s tým spojené: výstavba a kolaudácia žumpy, nepríjemný zápach, nutnosť pravidelného ťahanla žumpy (čo stojí penlaze), znečisťovanie vôd, susedské spory. No a nezabudnime na to, že splachovacie toalety spotrebujú značné množstvo pitnej vody, v priemere na 4-člennú rodinu je to okolo 60 litrov za deň, čo je viac než 20 000 l vody za rok!

tuhej a tekutej časti. Pevný odpad a papler skončí v špeciálnom odvetrávanom kompostovacom zásobníku. Podmienku je, že sa na záchode musí sedieť aj pri „malej“, kedy sa moč sa odvádza lnou priehradkou cez odpadovú rúru do tratľvodu, alebo žumpy. Ideálnym riešením je vývod do malej biologckej čistilčky odpadových vôd – trstlnového jazlerka.

Tuhá časť padá do kompostovacieho zásobníka, kde sa rozkladá. Odpad dokonale rozložený na humus, sa zhruba raz za dva roky vynesle na kompost, alebo ak je odpad veľmi suchý, dá sa aj spáliť. Vetranie je buď vlastným ťahom, alebo ventilátorom. Tekutá časť – moč, neobsahuje nebezpečné zložky a je možné s ním nakladať niekoľkými spôsobmi:

(zhruba v pomere 1:8) dažďovou alebo lnou vodou. Vzniknutým roztokom môžete pollevať napríklad trávnik alebo stromy (moč obsahuje pre rastliny užitočné minerálne a stopové.

- Odvod do biologckej čistilčky odpadových vôd (biologckého filtra).

Výhody kompostovacej toalety

- Úspora pitnej vody a peňazí – na splachovaní ročne ušetrí 4-členná rodina minimálne 20 000 l vody.
- Odpadá vyťahovanie žumpy = úspora peňazí.
- Odstráni sa nepríjemný zápach.
- Získ kvalitného kompostu, použiteľného na záhrade.
- Možnosť lacnej svojpomocnej výstavby systému.

Celý systém je jednoduchý

Jestvuje niekoľko systémov kompostovacích toaliet, ktoré sa líšia spôsobom kompostovania odpadu. My Vám predstavujeme klasický švédsky typ „Clivus multtrum“, ktorý je možné svojpomocne si postaviť v dome.

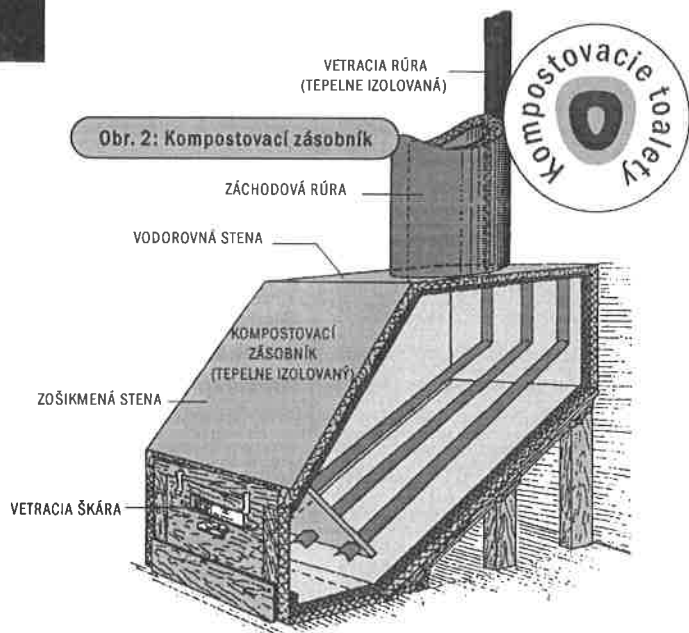
Obr. 1: Kompostovací zásobník

Otázka teda znie: Ako sa dá problém vyrlešiť tak, aby bol zabezpečený štandardný komfort, hygiena a zároveň, aby sme chránili životné prostredie a ešte aj ušetrili penlaze? Vo Švédsku, v krajine s tradične vysokým dôrazom na hygenu, boli pred 70 rokmi vytvorené tzv. domové kompostovacie záchody, ktoré sa odvtedy postupne rozširujú po celom svete. Valalky sú jedna z prvých pozitívnych lastovičiek u nás.

Co sú kompostovacie toalety a ako fungujú?

Kompostovacie toalety majú nesporné výhody a ich fungovanie je veľmi jednoduché.

Princíp tzv. „ekotoalet“ je založený na oddelení tuhej a tekutej časti odpadu, ktorý sa do nich dostáva. Suché výkaly nezapáchajú, zápacha iba moč zmlešaný s výkalmi a tento problém je v prípade ekotoalet zabezpečený oddelením

Obr. 2: Kompostovací zásobník

- Odvod do zaslakavacej jamy. Vyplňte jamu o objeme 0,5 kubického metra štrkom a pleskom. Navrch nasypete hlnu.
- Odvod do zásobníka umiestneného v zemi. Tu je potrebné moč zrladiť

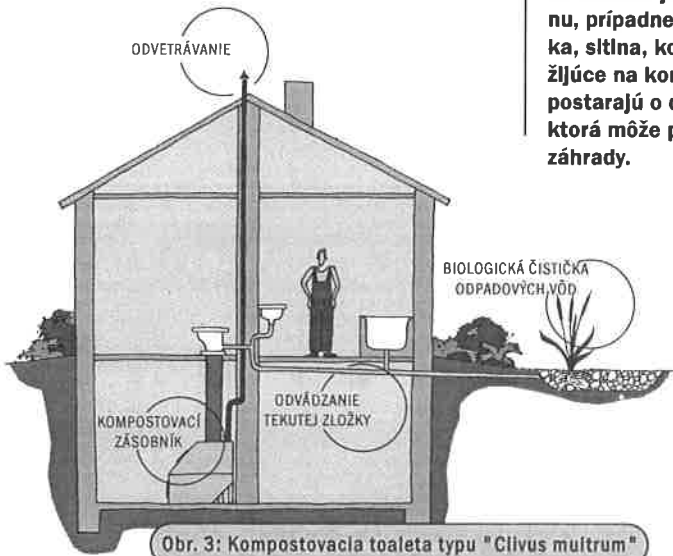
Kompostovací proces

Hlavnou podmienkou je, aby v kompostovacom zásobníku prebiehal proces

OBČAN A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

rozkladu za prítomnosti kyslíka (tzv. aeróbný rozklad). Tento proces je rýchlejší, dokonalejší a bez zápachu. Prívod vzduchu do zásobníka sa zabezpečí vetracou štrbinou s regulovateľným otvorom. Koniec vetracej rúry je chránený krytom proti dažďu a mrlečkou proti hmyzu.

Obr. 3: Kompostovacia toaleta typu "Clivus multitrans"

Oddelenie tuhej a tekutej časti

Sedátko je podobné bežným záchodom, poklop však musí byť dostatočne tesný, aby neprenikali zápachy a aby bol zabezpečený ťah odvetrávania. Odvádzanie moču je možné predelením záchodového otvoru pod sedátkom prepážkou – vpredu na odvod moču sa namontuje zberný lievok, z ktorého sa moč odvádza tenkou trúbkou, napríklad do vybudovaného jazierka – biologickej čističky odpadových vôd.

Tuhá časť padá samospádom do kompostovacieho zásobníka.

Teplota v miestnosti

Proces kompostovania je ovplyvnený najmä prívodom vzduchu, zložením, vlhkosťou a teplotou kompostovaného materiálu. Teplota (v miestnosti, kde je uložený kompostovací zásobník) aspoň 18 °C zabezpečuje, že kompostovací proces prebehne ideálne. Pokiaľ je priemerná teplota v rozmedzí 10–18 °C, je potrebné tepelne izolovať kompostovací zásobník a zabezpečiť prívod teplého vzduchu do zásobníka, napr. z vykurovanej miestnosti toalety.

Biologická čistička

Moč spolu s vodou z kúpeľne a kuchyne je možné vyčistiť vlastnoručne vytvorenou jednoduchou biologickou (koreňovou) čističkou vôd. Voda preteká samospádom (potrubím) do umelo vytvoreného malého jazierka, kde nasadíme trstinu, prípadne aj iné vodné rastliny (pálka, slitna, kosatec a podobne). Baktérie žijúce na koreňoch týchto rastlín sa postarajú o dokonalé dočistenie vody, ktorá môže potom pokojne vytekať do záhrady.

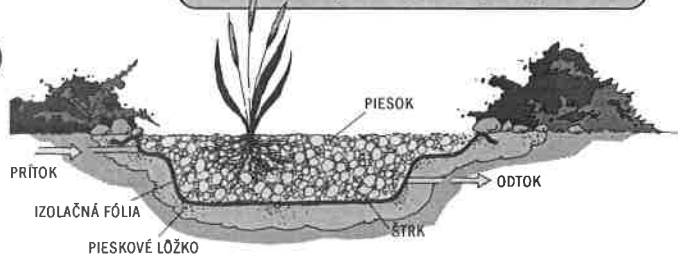
Kam umiestniť stavbu

Tento systém vyžaduje plvničné alebo iné voľné priestory pod záchodom, kvôli umiestneniu kompostovacieho zásobníka, ktorého plocha je zhruba 100 x 200 cm a výška 150 cm. Voľné priestory sa musia nachádzať priamo pod záchodom, aby bol zabezpečený voľný pád fekálií do zásobníka.

Legislatíva

Zo stavebného hľadiska sa kompostovacia toaleta môže klasifikovať ako drobná stavba. Druh stavby: hygienické zariadenie. Na jeho výstavbu nie je potrebné stavebné povolenie. O stavbe je však potrebné upovedomiť príslušný obecný úrad a priložiť náčrt situácie a projektovej dokumentácie.

Obr. 4: Biologická čistička odpadových vôd

Obr. 5: Aj takto sa dá upraviť čistička odpadových vôd

Výstavbu kompostovacej toalety realizovali: obec Valalíky a o. z. SOSNA za finančnej podpory nadácie EKOPOLIS v lete 2003.

text: Ing. Štefan Szabó, PhD
fotky: Ing. Milan Tóth, Ing. Štefan Petřík, RNDr. Silvia Szabóová
kresby a sadzba: Mgr. Svetozár Šomšák

Viac informácií: Očú Valalíky, tel.: 055/ 699 98 04
o. z. SOSNA, tel.: 055/ 644 51 24

NAJKRAJŠIE UPRAVENÉ DOMY A PREDZÁHRADKY V RÁMCI DNI OBCE

Valaliky sú pekná dedina, vravia najmä cudzí

Veľmi dobre padne nielen vedeniu obce ale aj ostatným občanom, keď z úst viacerých, predovšetkým občanov cudzích - či už z mesta alebo z okolitých dedín počujeme, že Valaliky opeknievajú, sú stále krajšie.

Je treba pri tejto príležitosti povedať, že veľkú zásluhu na tomto skrašľovaní našej obce okrem vedenia obce majú naši občania, ktorí veľmi pohotovo napr. po výstavbe nového chodníka na Hlavnej ulici sami vysadia vkusné kvetinové záhony. Mnohí naši občania si zdobia svoje balkóny i predzáhradky krásnymi záhonmi kvetov, mnohí si starostlivo udržiavajú trávniky pred svojimi domami a samozrejme aj vo vnútri dvorov. Tak spoločne robíme svoju obec stále krajšou. Je potešiteľné, že si to všimajú aj cudzí.

Jedným dychom je treba ale povedať, že máme ešte aj rezervy - najmä účta k verejnému poriadku, účta k verejným zariadeniam

slúžiacim všetkým občanom, účta k životnému prostrediu (čiernie skládky) sú oblasťami, ktoré je možné aj kritizovať. Veríme, že časom aj tu zaznamenáme obrat k lepšiemu.

Najkrašie upravené domy a predzáhradky

V rámci Dni obce, ktoré sa konali v dňoch 22. a 23. júna 2003 bola vyhlásená aj súťaž o najkrašie upravené domy a záhradky. Nakoľko návštevníci podujatí uskutočnených v rámci dni obce, v sobotu aj v nedeľu, mali možnosť sami ohodnotiť najkrašie domy a predzáhradky vhodným číslom domu, ktorý sa im najviac páčil. Kultúrna komisia vyhodnotila túto súťaž a podľa počtu najviac získaných hlasov 1. miesto v časti Buzice získal **F. Horváth, Lomená 33**, v časti Bernátovce **Ing. Marek Antal, Kokšovská 36**, v časti Vsechsvätých **Roland Hanzel, Kostolná 85** a v časti Košťany **Miloš Potoma, Plotová 14**.

Víťazi súťaže O najkraší dom a predzáhradku 2003

*F. Horváth, Lomená ul.,
Buzice*

*R. Hanzel, Kostolná ul.,
Vsechsvätých*

*M. Potoma, Plotová ul.,
Košťany*

ABY STE NEPRIŠLI O ÚSPORY!

Ak máte vkladnú knižku na doručiteľa, teda len s uvedením mena bez rodového čísla a ďalších údajov, urýchlene zájdite do príslušnej sporiteľne alebo banky. Tam Vám všetko vysvetlia a vydajú novú vkladnú knižku. **Termín je krátky: do konca tohto roka.**

JUDr. Čelínák

(prevzaté z o Života K. Polianky č. 1-2/2003)

* Š P O R T *

TENIS

Nová sezóna začala

Po mesačnej prestávke v júli sme začiatkom mesiaca august začali s prípravou na novú sezónu, ktorá bude ešte náročnejšia než minulá.

Príprava prebiehala dvojfázovo, dopoludnia aj popoludní. Obsahovala kondičnú prípravu - loptové hry, behy a podobne. Veľkým spostením bol trenážér, ktorý nám požičal STO Hraň. Veľmi účinným bol pri nácviku úderovej techniky a rýchlosti hry.

Trinášť našich detí sa zúčastnilo satelitných turnajov v Maďarsku, Topoľčanoch a Čechách. Bolo to veľmi vítané spostenie prípravy a zaujímavý vstup do novej sezóny, ktorá bude náročná po hernej, finančnej i organizačnej stránke. Niektoré dni budeme bojovať na štyroch frontoch.

Veríme, že tak ako po iné roky aj teraz pomôžu najmä rodičia ale aj ďalší priaznivci stolného tenisu.

Futbalový oddiel TJ Valaliky materiál pre toto číslo Valaličana nedodal.

Valaličan - obecné noviny

Vychádzajú štvrťročne. Registrované OÚ číslo: OÚ 1/1995 Dr.Čid.

Vydáva: Obecný úrad Valaliky.

Grafická úprava a sazba: **VALENTINA**, grafika a reklama. Hlavná 22, Košice.

Tlač: **EMILENA** tlačiareň. Čermeľská 3, Košice. Náklad: 800 ks.